

M. Maučeca spis o prekmurskem preklitu in podstenju v ČZN 1939, toda porabil ga je le v stavku: »V zahodni madžarski hiši in v stavbarstvu sosednjega slovenskega ljudstva je nastala iz hišne veže (madž. pitvar iz slovan. pritvor, op. V. N.) v končnem razvoju predsoba« (str. 176). Ker je bila ta oblika hiše že večkrat opisana — saj ima prav Tóth zasluge za njeno natančnejše poznavanje — se avtor ne spušča v njeno celotno označitev, ampak le na osnovi primerov, ki jih sam pozna, poudarja nekatere njene sestavine, pri čemer je slikovno gradivo v ospredju.

Tudi v južni madžarski hiši v spodnjem Prekdonavju in v severnovzhodni v gornjem Potisju najdemo posebno v zunanosti lesenih hiš marsikako sorodno potezo za primerjavo z našo panonsko hišo.

V tretjem kratkem poglavju se pisatelj le dotika pogledov na »spremembe v stanovanjski kulturi«, na stilne prevzeme, na dušeslovne motive in zaključuje delo s strnjanim povzetkom o izročilih v madžarskem ljudskem stavbarstvu, ki nanje navezuje naloge raziskavanja in varstva spomenikov na tem področju. Delo v tako uspešni obliki ni le vzpodbuda tudi tujini, marveč učinkovito predstavlja madžarsko ljudsko stavbarstvo vobče.

Vilko Novak

Diószegi Vilmos. A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben. Budapest 1958, str. 472.

Lepo število večjih predmetnih in manjših pokrajinskih monografij, ki so jih napisali v zadnjih letih madžarski etnologi, dokazuje zavidljivo višino in pohvalno prizadevanje njihove znanosti. Vsa ta dela segajo s svojimi vprašanji tudi preko domačih mej. Tako tudi delo V. Diószegija *Spomini šamanskega verovanja v madžarski ljudski omiki*, za katero se je pisatelj dolgo temeljito pripravil z več nadrobniimi razpravami, kar vidimo tudi iz seznama slovtva o predmetu na 13 straneh — pač dokaz, koliko so se Madžari od nekdaj ukvarjali z vprašanjem svojega ljudskega verovanja (poleg del pri drugih narodih o teh vprašanjih, seve), ki jih veže na njih prvotno domovino in etnične sorodnike. Vprašanje tega verovanja pa je tesno povezano tudi z vprašanjem njihovega izvora, ki so ga pričeli reševati konec 18. stoletja. Zato je vprašanje šamanizma, ki je bil verska oblika prvotnega madžarstva, bilo stalno v ospredju vsakršnega raziskovanja ljudske duhovne omike pri Madžarih.

Diószegi se je lotil tega pomembnega vprašanja tako s temeljitim poznavanjem verovanja sibirskih narodov, kakor tudi z uspešno metodo, s kritičnim razborom vsega dosedanjega gradiva in dognanja, končno pa je leta zbiral sam gradivo med ljudstvom, da je dognal njega današnje življenje. Zato mu je uspelo, da je podal tako živo, prepričljivo, z zemljevidi in slikami dopolnjeno delo, ki nas uvaja v posebnosti madžarske duhovne kulture vobče. V prvem krajšem delu (str. 15—168), obravnava v treh poglavjih izvolitev šamanskega kandidata, kako si pridobi le-ta svoje znanje in kako prevzame svoj poklic. V drugem delu pa obširno prikazuje šamansko opremo ter šamanovo delovanje.

Tudi s splošno etnološkega vidika je zanimivo in pomembno, da so Madžari ohranili tisoč let v docela različnem kulturnem okolju ostanke svojega prvotnega verovanja, ki jih vežejo z verovanjem sibirskih današnjih narodov. Knjiga — vsekakor zelo skromno — omogoča z ruskim in nemškim povzetkom tudi madžarsčine neveščim vpogled v ta tako svojevrstni svet in v razne oblike njegovih ostankov v današnji ljudski omiki, brez česar je neumljiv tudi svet madžarske ljudske poezije in pripovedništva.

Vilko Novak

Dömötör Sándor. Őrség. Budapest 1960, str. 169.

Založba Gondolat izdaja vrsto manjših, prijetno opremljenih monografij o raznih madžarskih pokrajinah, ki so — čeprav poljudno pisane — pomembne — za popularizacijo poznavanja ljudske omike. Pričujejo knjižico bivšega rav-